

Залучення здобувачів освіти до навчальної діяльності має відбуватися на базі низки умов, серед яких першочерговими є належне матеріально-технічне забезпечення дисциплін; забезпечення сприятливого мотиваційного супроводу, метою якого є перетворення зовнішніх стимулів у внутрішні, використання фасилітації [3, с. 165], яка передбачає не просто допомогу здобувачеві освіти досягти його цілей, а й створення необхідного емоційного фону діяльності.

Отже, завдяки створенню сприятливої та безпечної атмосфери на заняттях педагогічні менеджери можуть стимулювати мотиваційну атмосферу у своїх здобувачів освіти. Тільки після того, як ті, кого навчають, відчують себе в безпеці і легко, тільки після того, як їм сподобається викладач і предмет, вони захочуть старанно працювати, а це означає, що здобувачі освіти мотивовані.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кузьмінський А. І., Омеляненко В. Л. Педагогіка: підручник. Київ: Знання, 2007. 447 с.
2. Мойсеюк Н. Є. Педагогіка: навч. посіб. 5-те вид., доп. і перероб. Київ, 2007. 656 с.
3. Dignen B. Facilitation : Bringing out the best. Business Spotlight. 2008. N. 1. P. 50–56.

Костенко Ростислав Валерійович

доктор педагогічних наук, професор,

завідувач кафедри педагогіки та освітнього менеджменту,

КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради»

УПРАВЛІНСЬКА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГА

В сучасних умовах все більшу увагу вчених привертає компетентнісний підхід, який розглядається як один із важливих концептуальних принципів визначення цілей освіти з урахуванням вимог, які висуває до неї суспільство, зокрема ринок праці. Основною відмінністю компетентнісного підходу є формування у особистості здатності до застосування набутих знань, умінь, навичок, особистісних якостей на практиці у реальному житті, зокрема у професійній діяльності, що робить фахівця більш конкурентоспроможним на ринку праці.

Вченими ґрунтовно досліджено проблеми формування професійної компетентності майбутніх фахівців (Н. Бордовська, А. Вербицький, І. Зязюн, М. Кабардов, С. Кубицький та ін.); сутність і специфіку управлінської компетентності (В. Болотова, Л. Ващенко, І. Зимня, Т. Шамова та ін.); структуру управлінської компетентності (О. Борисюк); проблеми розвитку управлінської компетентності керівників підприємств (М. Дороніна, В. Лугова, Д. Серіков, С. Доронін) проблеми удосконалення управлінської компетентності керівників закладів освіти (Л. Васильченко, О. Зайченко, О. Овчарук, А. Хуторський та ін.). Проте, не зважаючи на значну кількість проведених досліджень, досі немає єдиної думки з приводу визначення самого поняття «компетентність». Деякі питання викликають і спроби вчених визначити поняття «компетенція». У наукових працях можна зустріти як ототожнення цих двох понять, так і окреме визначення кожного з них.

Так, О. Жигайло розмежовує поняття «компетенція» та «компетентність». Поняття «компетенція» визначає як «сукупність взаємозалежних якостей особистості (знання, уміння, навички, способи діяльності), необхідних для якісної продуктивної діяльності». Натомість, компетентність визначає як володіння відповідними компетенціями [2, с. 79].

А. Хуторський вважає, що компетенція у перекладі з латинської *competentia* означає коло питань, у яких людина добре обізнана, має пізнання та досвід. Компетентна у певній галузі людина має відповідні знання та здібності, які дозволяють їй обґрунтовано судити про цю галузь та ефективно діяти у ній [1, с. 108].

Ю. Панфілов, Б. Фурманець виокремлюють всередині компетентнісного підходу два базових поняття: 1) «компетенція», що розглядається ними як сукупність якостей особистості, узагальнених інтелектуальних, професійних, комунікативних, методологічних, світоглядних та інших умінь; 2) «компетентність» як «володіння відповідною компетенцією, що включає особистісне ставлення до неї і предмету діяльності» [4, с. 62].

М. Головань вважає, що компетенція є деякою відчуженою, наперед заданою вимогою до підготовки особи (властивості або якості, потенційні здатності особи), натомість компетентність визначається як «володіння компетенцією, що виявляється в ефективній діяльності і включає особисте ставлення до предмету і продукту діяльності; компетентність — це інтегративне утворення особистос-

ті, що інтегрує в собі знання, уміння, навички, досвід і особистісні властивості, які обумовлюють прагнення, здатність і готовність розв'язувати проблеми і завдання, що виникають в реальних життєвих ситуаціях, усвідомлюючи при цьому значущість предмету і результату діяльності» [5].

На нашу думку, слова «компетентність» та «компетенція» можуть позначати в українській мові як тотожні поняття так і різні, оскільки обидва слова іншомовного походження і в іноземних джерелах теж застосовуються по-різному. Дискусії вчених з приводу визначення понять «компетенція» та «компетентність» більше нагадують спробу домовитись, у якому значенні слід вживати кожне з цих слів. Все це є наслідком невдалого запозичення двох іншомовних слів «competence» та «competency», які використовуються в англійській мові з одним значенням. У ситуації, що склалася, більш раціональним видається звернутися до Закону України «Про вищу освіту», в якому поняття «компетентність» визначається як здатність особи успішно соціалізуватися, навчатися, провадити професійну діяльність, яка виникає на основі динамічної комбінації знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей [8]. Цікавим є те, що визначення поняття «компетенція» в ньому відсутнє, а у змісті поняття «компетентність» ми бачимо всі ті педагогічні феномени, формуванням яких вже не перший рік успішно займаються вітчизняні і зарубіжні педагоги. Одночасне комплексне формування цих феноменів дає свій позитивний результат — всебічно і гармонійно розвинену особистість, здатну до творчої, професійної та іншої діяльності. І відбувається це незалежно від того, якими іноземними словами педагоги будуть називати результат своєї діяльності. Отже, в сучасних умовах постає потреба використовувати на позначення наукових понять слів з української мови, що дозволить уникнути у майбутньому подальшої плутанини у визначенні тих понять, які можна досить вдало пояснити без вживання слів іншомовного походження.

На думку О. Попової, «...професійна компетентність менеджера освітньої галузі — це сукупність ключових, базових і спеціальних компетентностей, які доповнюють одна одну, проявляються в процесі вирішення професійних завдань різного рівня складності, у різних контекстах з використанням визначеного освітнього простору» [6, с. 356]. Можна цілком погодитись з вченою, що сучасний керівник галузі освіти повинен мати такі ключові компетентності як нормативно-правова, фінансова, інноваційна, технологічна, інформацій-

но-комунікаційна, оцінювальна, наукова та управлінська. Остання, на її думку, є інтегральним критерієм професійної майстерності менеджера освітньої галузі [6, с. 356].

М. Ведерніков, В. Клімас зазначають, що управлінська компетентність є складовою професійної компетентності [7, с. 181].

Досить ґрунтовно дослідив управлінську компетентність, зокрема теоретичне обґрунтування цього поняття, О. Борисюк, який зазначає, що в умовах сьогодення, яке характеризується динамічністю інноваційного розвитку, затребуваним є фахівець, який має високий рівень управлінських знань, умінь, досвіду, генерує нові ідеї, готовий іти на ризик, швидко приймає рішення, прагне постійного вдосконалення. На його думку, підготовка фахівців, які володітимуть високим рівнем управлінської компетентності є умовою досягнення професіоналізму та успішності управлінської діяльності [3, с. 11].

Погоджуючись з думкою вчених, вважаємо, що управлінська компетентність є важливою складовою професійної компетентності педагога. Відповідно до ст. 26 Закону України «Про освіту» керівник закладу освіти призначається засновником у порядку, визначеному законами та установчими документами, з числа претендентів, які вільно володіють державною мовою і мають вищу освіту [9]. Таким чином, формування управлінської компетентності є обов'язковим компонентом процесу професійної підготовки майбутніх педагогів у закладах вищої освіти, оскільки будь-який фахівець з вищою освітою має право претендувати на посаду керівника закладу освіти. Перспективами подальших наукових досліджень є розробка методики удосконалення управлінської компетентності педагогів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Хуторской А. В. Дидактическая эвристика: Теория и технология креативного обучения. М.: Изд-во МГУ, 2003. 416 с.
2. Жигайло О. Формування професійної компетентності у майбутнього вчителя початкових класів. *Молодь і ринок*. № 6 (89). 2012. С. 78–81.
3. Борисюк О. М. Сутність та структура управлінської компетентності керівника. *Проблеми екстремальної та кризової психології*. 2014. Вип.16. С. 11–21.
4. Панфілов Ю., Фурманець Б. Компетентнісний підхід в освіті: досвід, проблеми, перспективи. *Теорія і практика управління соціальними системами*. 2017. № 3. С. 55–67.
5. Головань М. С. Компетенція і компетентність: досвід теорії, теорія досвіду. *Вища освіта України*. 2008. № 3. С. 23–30.

6. Попова О. І. Професійна компетентність керівника освітньої галузі у вимірі сьогодення. *Актуальні проблеми державного управління*. № 2(42). 2012. С. 350–357.

7. Ведерніков М. Д., Клімас В. А. Сутність управлінської компетентності керівника у системі управління персоналом. URL: https://ir.kneu.edu.ua/bitstream/handle/2010/31242/Sz_19-52.pdf?sequence=1 (дата звернення: 20.04.2021 р.).

8. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 № 1556 — VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення: 20.04.2021 р.).

9. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: [hhttps://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text) (дата звернення: 20.04.2021 р.).

Кузнєцова Анастасія Миколаївна

старший викладач кафедри теорії й методики

мовно-літературної та художньо-естетичної освіти,

Миколаївський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти

**МОВЛЕННЄВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА
ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ ВЧИТЕЛЯ НОВОЇ
УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ**

В основі професійного становлення сучасного педагога — органічне поєднання багатьох компетентностей: інтелектуальної, предметної, методичної, соціальної, комунікативної, мовленнєвої, інформаційної, продуктивної, психолого-педагогічної, мотиваційної, цифрової, екологічної, підприємницької.

Особливе місце належить мовленнєвій компетентності, позаяк це сукупність знань, умінь і навичок послуговуватися мовою як важливим засобом спілкування в різних комунікативних ситуаціях. Учителі використовують слово як знаряддя праці, носій інформації, засіб духовного впливу і в такий спосіб сприяють піднесенню культури й духовності здобувачів освіти. Недаремно «спілкування державною (і рідною у разі відмінності) мовами» є ключовою компетентністю Нової української школи [1, с. 15].

Мовленнєва компетентність освітянина ґрунтується на нормах сучасної української літературної мови й передбачає дотримання загальноприйнятих правил щодо вимови й написання слів, формо- і словотворення, слововживання і поєднання слів у сполуки, побудови